

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně, pobočka ve Zlíně rozhodl v senátu složeném z předsedy Mgr. Dalibora Bruka a soudců JUDr. Vladimíra Doležela a JUDr. Ivony Ryšánkové v právní věci žalobce ██████████ Sxxxxx, nar. xxxxx, bytem xxxxx, zastoupeného JUDr. Janem Žajglou, advokátem, se sídlem Strání, Mechnáčky 970, proti žalované České republice – Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem Praha 2, Vyšehradská 16, IČ 00025429, o *zadosti učinění za nemajetkovou újmu způsobenou trestním stíháním*, o odvolání žalované proti rozsudku Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 13. 1. 2015, č. j. 12 C 43/2013-113,

t a k t o :

- I. Rozsudek soudu I. stupně **se** ve výroku I. ohledně zaplacení částky 339.000 Kč se zákonným úrokem z prodlení ve výši 7,05 % ročně z částky 339.000 Kč od 20. 5. 2013 do zaplacení **potvrzuje**.
- II. Ve zbývajícím napadeném rozsahu, tj. ohledně zaplacení částky 2.061.000 Kč se zákonným úrokem z prodlení ve výši 7,05 % ročně z částky 2.061.000 Kč od 20. 5. 2013 do zaplacení, **se** rozsudek soudu I. stupně ve výroku I. **mění** tak, že žaloba **se zamítá**.

III. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobci na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 94.360 Kč do třiceti dnů od právní moci rozsudku k rukám JUDr. Jana Žajgly, advokáta.

O d ů v o d n ě n í :

Soud I. stupně v záhlaví označeným rozsudkem uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částku 2.500.000 Kč spolu se zákonným úrokem z prodlení ve výši 7,05 % ročně z této částky od 20. 5. 2013 do zaplacení ve lhůtě do třiceti dnů od právní moci rozsudku (výrok I.). Žalobu zamítl pro částku ve výši 7.500.000 Kč spolu se zákonným úrokem z prodlení ve výši 7,05 % ročně z této částky od 20. 5. 2013 do zaplacení (výrok II.). Žalované uložil povinnost zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 149.920 Kč k rukám zástupce žalobce do 30 dnů od právní moci rozsudku (výrok III.).

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná odvolání, které směřovala do výroku I., pokud jím byla přiznána částka 2.400.000 Kč s příslušenstvím a výroku III. Namítala nesprávné právní posouzení výše přiznaného zadostiučinění při správných skutkových zjištěních. Nezákonné trestní stíhání žalobce si dle žalované finanční kompenzaci za nemajetkovou újmu zaslouží, za přiměřenou považuje žalovaná částku 100.000 Kč s příslušenstvím, kterou žalobci uhrazuje. Přiznaná částka 2.500.000 Kč odpovídá při délce trvání trestního stíhání 442 dnů částce 5.656 Kč za den trestního řízení, což žalovaná považuje v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti. V tomto ohledu poukázala na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 1313/10 a sp. zn. 30 Cdo 4385/10, podle nichž smyslem poskytnutí přiměřeného zadostiučinění je odškodnění újmy účastníka – nikoli sankcionování státu. Náhrada újmy nemá sloužit k obohacování občanů, ale ke kompenzaci stavu nejistoty – výše zadostiučinění musí být spravedlivá. Žalovaná ocenila postup soudu I. stupně při dokazování a proti skutkovým zjištěním neměla žádné námitky. Nesouhlasila však s právním závěrem o výši zadostiučinění, které považovala za vybočení z rámce dosavadní soudní praxe. Fakticky dle právního názoru soudu I. stupně by nemajetková újma způsobená žalobci „prostým“ trestním stíháním byla cca čtyřikrát intenzivnější, než pokud by byl po celou dobu omezen na svobodě vazbou. Žalovaná vzala za základ výpočtu orientační vymezení výše zadostiučinění za nezákonné zbavení osobní svobody v Rc 52/12 částkou 500 Kč až 1.500 Kč za den věznění, a to při absenci jiného rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, které by se výši zadostiučinění pro na svobodě nezákonně stíhané poškozené zabývalo. Napadené rozhodnutí výrazně vybočuje z rámce soudních rozhodnutí v obdobných věcech, například rozsudkem Krajského soudu v Brně, pobočka Zlín, č. j. 59 Co 232/2013-72, bylo žalobci přiznáno zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou trestním stíháním pro přečin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 trestního zákona a výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákona, trvající 580 dnů, ve výši 10.000 Kč. Dle žalované se nelze ztotožnit se skrytě prezentovanou úvahou soudu I. stupně, že by výše zadostiučinění za trestní stíhání na svobodě měla být násobně vyšší než horní hranice částky judikované pro osoby pobývající ve vazbě nebo ve výkonu trestu. Za nekonzistentní považuje odůvodnění napadeného rozhodnutí v otázce medializace stíhání žalobce ve vztahu k odpovědnosti žalované. Soud I. stupně na str. 17 rozsudku uvedl, že žalovaná za články nemohla nést odpovědnost, ale na str. 19

uzavřel, že nesouhlasil s žalovanou, že by snad nikterak neměla nést za takové články do určité míry odpovědnost. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ČR, č. j. 30 Cdo 4280/2011-169, je medializace případu prostým důsledkem zásady veřejnosti trestního řízení a obecných veřejných poměrů případu, nelze přičítat státu k tíži, že princip presumpce neviny byl narušen sdělovacími prostředky, či dokonce že jimi byl narušen ve značné míře. Zde totiž dochází k přetržení příčinné souvislosti mezi vedením trestního stíhání a skutečností, která újmu zakládá či zvyšuje. Žalovaná v závěru uvedla, že vznik nemajetkové újmy je dán, žalobci poskytuje zadostiučinění ve výši 100.000 Kč, odpovídající cca 226 Kč za den nezákonného trestního stíhání. Tuto částku považuje za přiměřenou a okolnostem případu za přílehavější, kdy ve srovnání s výše uvedeným rozhodnutím krajského soudu je v denní přepočtu 13x vyšší oproti 328x vyšší soudem I. stupně přiznané satisfakci. Výroku o náhradě nákladů řízení žalovaná vyčítala, že soud I. stupně měl vycházet z jednotné tarifní hodnoty 50.000 Kč dle rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 30 Cdo 3378/2013. Žalovaná navrhla, aby rozsudek soudu I. stupně byl v napadené části změněn tak, že žaloba se zamítá.

Žalobce v písemném vyjádření k odvolání považoval odvolání za administrativní úkon úředníka odtrženého od reality, dovolávajícího se praxe, která je překonána. Soud I. stupně podle něj správně vyhodnotil všechny důkazy a nelze mu vytýkat nesprávné právní posouzení věci. Názor žalované byl od počátku řízení takový, že dostatečnou satisfakcí pro žalobce je, že byl zproštěn obžaloby a může být rád, že „nesedí“, žalovaná se snažila zpochybnit věrohodnost žalobce, soud I. stupně se s jejími námitkami řádně vypořádal. Zadostiučinění ve výši 100.000 Kč považuje žalobce za výsměch úředníka s porovnáním k tomu, že stejný úřad se omlouvá poslancům a vyplácí jim statisícová odškodnění. Pokud žalovaná odkazuje na praxi soudů, má žalobce za to, že nárok na náhradu nemajetkové újmy může posoudit jen ten soud, který je seznámen se skutečnostmi, které měly negativní dopad na samotného žalobce, ale též na jeho rodinu, příbuzné a přátele. Tyto okolnosti soud pečlivě hodnotil, vzal zřetel na specifika místa a regionu a správně uvedl, že se zde nelze ukrýt za anonymitu velkoměsta, protože lidi žijící v tomto regionu si vidí až do talíře. K námitce, že smyslem poskytnutí přiměřeného zadostiučinění je odškodnění újmy účastníka, nikoliv sankcionování státu, žalobce poukázal na to, že odpovědnost státu je objektivní, bez možnosti liberace. Náhrady podle § 82/1998 Sb. jsou kompenzací toho, jak bylo proti poškozenému vedeno trestní stíhání, což soud I. stupně dostatečně prokázal. Orgánům činným v trestním řízení nehrozí za excesy neprofesionálního jednání žádné sankce, a proto státu musí nést za jejich rozhodování plnou odpovědnost. Žalobce kladl otázku, jak je možné, že dvě televizní stanice dorazily k žalobci dříve do místa jeho bydliště než obžaloba a uvedl, že byla spuštěna lavina spekulací, zda je či není vrah, celá záležitost byla završena konstatováním příslušníka Policie ČR, že vrah či vrazi jsou z obce Hradčovice. V důsledku medializace si žalobce a jeho rodina ponesou trauma do konce života. Dle žalobce zákon č. 82/1998 Sb. již plně nevyhovuje požadavkům doby a podpůrně zde působí i nový občanský zákoník v § 2956 a násl. o náhradě při újmě na přirozených právech člověka. Dle žalobce soud I. stupně postupoval v intencích zákona, o nákladech řízení rozhodoval podle své úvahy. Žalobce navrhl, aby odvolání bylo zamítnuto a rozsudek soudu I. stupně byl potvrzen ve výrokové části i v odůvodnění.

Žalovaná podala odvolání včas (§ 204 odst. 1 o. s. ř.), je osobou k tomu oprávněnou (§ 201 o. s. ř.), odvolání směřuje proti rozhodnutí, které lze odvoláním napadnout (§ 201,

§ 202 o. s. ř. a contrario) a uvádí v něm způsobilý odvolací důvody dle ust. § 205 odst. 2 písm. g) o. s. ř., spočívající v tom, že rozhodnutí soudu I. stupně spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Odvolací soud přezkoumal rozhodnutí soudu I. stupně v napadeném rozsahu včetně řízení jemu předcházejícího (§ 212a odst. 1, 5 o. s. ř.) a dospěl k závěru, že odvolání je zčásti opodstatněné.

O odvolání bylo rozhodnuto podle § 214 odst. 3 o. s. ř. bez nařízení jednání.

Pro přehlednost odvolací soud uvádí, že žalobce se v řízení původně domáhal kromě zaplacení náhrady nemajetkové újmy ve výši 10.000.000 Kč s přísl. též zaplacení částky 95.329 Kčs přísl., představující náklady obhajoby v trestním řízení, a částky 20.000 Kč s přísl., představující náhradu za nepřiměřenou délku řízení. Ohledně dvou posledně jmenovaných nároků bylo řízení na základě zpětvzetí žaloby soudem I. stupně částečně zastaveno.

V odvolacím řízení bylo možné vyjít ze skutkového stavu zjištěného soudem I. stupně, který pro rozhodnutí opatřil podstatná skutková zjištění na základě řádně procesně provedených důkazů, jež hodnotil v intencích ustanovení § 132 o. s. ř. v jejich jednotlivosti i vzájemné souvislosti. Námitky proti skutkovému stavu nebyly odvolatelkou uplatněny; naopak oba účastníci sporu kvalifikují skutková zjištění soudu I. stupně jako správná.

V podstatném soud I. stupně po skutkové stránce uzavřel, že dne 11. 7. 2011 bylo Policií České republiky, Krajským ředitelstvím policie Zlínského kraje, SKPV, OOP vydáno usnesení o zahájení trestního stíhání žalobce pro zvlášť závažný zločin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 3 trestního zákona, kterého se měl dopustit tím, že v přesně nezjištěné době mezi 01:30 hodin a 04:45 hodin dne 25. 2. 2011 v Hradčovicích, okres Uherské Hradiště, před vraty domu č. p. xxxxxx fyzicky napadl poškozeného Pavla Uxxxxx, nar. xxxxx, a to tak, že jej udeřil pálenou cihlou do pravé krajiny čelní hlavy poškozeného, a způsobil tím poškozenému závažná a život přímo ohrožující zranění, poté měl z místa činu odejít a poškozený byl až následně v ranních hodinách nalezen náhodnými kolemjdoucími, přičemž i přes lékařskou péči a nemocniční ošetření dne 16. 3. 2011 poškozený zemřel na následky poranění. Žalobce měl tedy způsobit těžkou újmu na zdraví a způsobit takovým činem smrt, přičemž mu hrozil trest odnětí svobody v rozmezí od 8 do 16 let. Usnesení o zahájení trestního stíhání bylo žalobci téhož dne doručeno a od 6.00 hod. dne 11. 7. 2011 do 15.00 hod. dne 12. 7. 2011 došlo k omezení jeho osobní svobody. Dne 14. 12. 2011 byla pro tento trestný čin podána Krajským státním zastupitelstvím v Brně, pobočka ve Zlíně, u Krajského soudu v Brně, pobočka ve Zlíně, proti žalobci obžaloba, která mu byla doručena dne 22. 12. 2011. Rozsudkem trestního soudu ze dne 14. 3. 2012, č. j. 61T 38/2011-435, byl žalobce obžaloby zproštěn. K odvolání státního zástupce byl trestní rozsudek zrušen usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 6. 2012, č. j. 3 To 46/2012-540, a věc byla vrácena Krajskému soudu v Brně, pobočka ve Zlíně, k provedení dalších důkazů. V pořadí druhým rozsudkem Krajského soudu v Brně, pobočka ve Zlíně, č. j. 61 T 38/2011-580, ze dne 21. 8. 2012 byl žalobce zproštěn obžaloby podle

§ 226 písm. a) trestního řádu, neboť nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro nějž byl žalobce stíhán. Rozsudek nabyl právní moci dne 21. 9. 2012.

Soud I. stupně uvedl, že samotné zahájení trestního stíhání žalobce usnesením ze dne 11. 7. 2011 bylo nezákonným rozhodnutím a trestním stíháním bylo velmi intenzivním a citelným způsobem zasaženo do osobnostní sféry žalobce. K tomu soud I. stupně skutkově uvedl, že o celé kauze bylo referováno ze strany médií, v rámci jednotlivých článků byla zveřejňována i fotografie žalobce, posléze bylo uváděno v člancích i celé jeho jméno a příjmení. V některých případech média referovala o celé záležitosti spíše jednostranně v neprospěch žalobce. Žalobce musel čelit útokům ze strany spoluobčanů v obci Hradčovice, kdy měl popsaná domovní vrata s textem, že je vrah., byly mu zasílány výhružné SMS z neznámých telefonních čísel. Žalobci se rozpadl vztah s jeho tehdejší přítelkyní, která psychicky nezvládla tlak okolí a obávala se, že její bývalý manžel se bude snažit získat jejich syny do své péče, čímž jí vyhrožoval z důvodu, že „žila s vrahem“. Došlo ke zhoršení vztahů žalobce s bývalou manželkou, která mu zakazovala styk se synem. V důsledku trestního stíhání žalobce došlo k rozpadu a narušení rodinných vztahů zejména s nejbližší rodinou poškozeného ■■■■■ Uxxxxx bratra matky žalobce. Žalobce přišel o řadu přátel, o dobrou pověst v místě bydliště v obci ■■■■■ která má v současné době něco málo přes 1.000 obyvatel. Žalobce byl poškozen i v širším okolí, kdy došlo k přerušení jeho spolupráce jako osoby samostatně výdělečně činné s obchodními partnery z důvodu negativní publicity žalobce v tištěných a internetových denících. Společnost ■■■■■, se kterou žalobce spolupracoval od roku 2009, přestala postupně z důvodu negativní reklamy s žalobcem přidělovat žalobci zakázky a v roce 2012 s ním zcela ukončila spolupráci. Po dobu trvání trestního řízení trpěl žalobce záživacími problémy, poruchy spánku a dosud má psychické problémy. Ke zhoršení zdravotního stavu došlo i u sestry žalobce, u níž se zhoršil diabetes mellitus a je nucena aplikovat 3x denně inzulin. Matka žalobce ■■■■■ Sxxxxx se v souvislosti s trestním stíháním žalobce léčila na psychiatrii pro anxiozně depresivní poruchu na základě vzniklé stresové situace a byla jí nasazena antidepresiva a trpěla poruchami spánku. Soud I. stupně uzavřel, že trestní stíhání mělo velmi negativní dopad do osobnostní sféry žalobce, do jeho soukromého života a rodinných vztahů a mělo negativní dopad i na další rodinné příslušníky. U žalobce i nadále přetrvává pocit křivdy.

V podrobnostech ohledně skutkových zjištění odkazuje odvolací soud na odůvodnění napadeného rozsudku, neboť je nadbytečné je opakovat.

Předmětem odvolacího přezkumu bylo právní posouzení nároku žalobce na náhradu škody proti státu, která mu byla způsobena při výkonu státní moci, spočívajícího v poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu vzniklou nezákonným rozhodnutím. Soud I. stupně uplatněný nárok správně právně kvalifikoval jako nárok vyplývající z ustanovení § 31a zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 82/1998 Sb.“).

Soud I. stupně se správně a úplně vypořádal se všemi skutkovými aspekty posuzované věci a tyto uzavřel s právním závěrem, že požadavek žalobce na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu je důvodný v rozsahu částky 2.500.000 Kč.

Podle § 31a odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu.

Podle § 31a odst. 2 zákon ač. 82/1998 Sb. zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo.

Správně soud I. stupně dovodil, že za nezákonné rozhodnutí je v daném případě třeba považovat usnesení o zahájení trestního stíhání žalobce ze dne 11. 7. 2011, neboť žalobce byl obžaloby pro zvlášť závažný zločin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 3 trestního zákona, pro který byl trestně stíhán, zproštěn. Zproštění obžaloby má stejný význam jako zrušení pravomocného usnesení o zahájení trestního stíhání (§ 8 zákona č. 82/1998 Sb.), neboť je nutno vycházet z toho, že žalobce trestný čin nespáchal a nemělo být proto proti němu trestní stíhání zahájeno.

Při naplnění podmínek odpovědnosti státu má poškozený právo na náhradu nemajetkové újmy bez ohledu na to, zda nezákonným rozhodnutím mu byla způsobena škoda (§ 31a odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb.). Odpovědnost státu za škodu (jakož i za nemajetkovou újmu) způsobenou při výkonu veřejné moci státními orgány (§ 3 odst. 1 písm. a/ zákona č. 82/1998 Sb.) je odpovědností objektivní, tzn. bez ohledu na zavinění. Stát se nemůže této odpovědnosti, jsou-li naplněny její podmínky, zprostit. Právo na náhradu škody (nemajetkové újmy) nemá pouze ten, kdo byl obžaloby zproštěn nebo proti němuž bylo trestní stíhání zastaveno jen proto, že není za spáchaný trestný čin trestně odpovědný nebo že mu byla udělena milost anebo že trestný čin byl amnestován. Ke zproštění obžaloby došlo u žalobce podle § 226 písm. a) trestního řádu, tj. protože nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro nějž byl žalobce v postavení obžalovaného stíhán. Žádný z důvodů vylučujících nárok na náhradu nemajetkové újmy ve smyslu ust. § 12 odst. 1 písm. b) zákona č. 82/1998 Sb. nebyl na straně žalobce dán. Ze skutkových zjištění soudu I. stupně také nevyplynulo, že by si žalobce trestní stíhání přivodil sám, naopak bylo zjištěno, že svoji vinu od počátku popíral, s orgány činnými v trestním řízení spolupracoval a snažil se předkládat argumenty svědčící v jeho prospěch a snažil se také při objasnění věci policii pomáhat. Soud I. stupně správně uzavřel, že žalobce nezavdal jakýkoliv důvod pro své trestní stíhání.

Odvolací soud nad rámec právních závěrů soudu I. stupně doplňuje, že byla splněna zákonná podmínka spočívající v předběžném projednání nároku ve smyslu ust. § 14 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb., neboť žalobce požádal žalovanou o poskytnutí přiměřeného zadostiučinění v žalované výši 10.000.000 Kč, avšak žalovaná do šesti měsíců od doručení žádosti jeho nárok neuspokojila.

V rozhodnutí ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2813/2011, Nejvyšší soud ČR judikoval, že zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou trestním stíháním, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, se poskytuje podle § 31a odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb., jenž je normou s relativně neurčitou hypotézou, která není stanovena přímo právním předpisem, a jenž tak přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností. Soudy při stanovení formy či výše zadostiučinění vychází především z povahy trestní věci, též z délky trestního stíhání, a především dopadů trestního stíhání do osobnostní sféry poškozené osoby. Forma a případná výše zadostiučinění nesmí být v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti, tj. její přiznání je nad rámec konstatování porušení práva namísto pouze tehdy, jestliže by se z hlediska obecné slušnosti poškozenému satisfakce skutečně mělo dostat.

Z hlediska formy poskytnutí zadostiučinění za nemajetkovou újmu se odvolací soud zcela ztotožňuje se závěrem soudu I. stupně, že samotné konstatování porušení práva či omluva není v posuzované věci dostačující a je namísto poskytnout zadostiučinění v penězích (§ 31a odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb.). Oprávněně soud I. stupně s odkazem na konkrétní okolnosti případu zdůraznil, že v úvahu přichází poskytnutí zadostiučinění za nemajetkovou újmu v penězích, jež se jeví v posuzované věci jako spravedlivé.

I když žalobce v písemném vyjádření k odvolání poukazoval na postoj žalované v průběhu řízení před soudem I. stupně, kdy tato považovala za dostatečnou formu satisfakce samotné konstatování porušení práva, žalovaná v odvolání jednoznačně připouštěla existenci nároku žalobce na zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným trestním stíháním ve formě peněžité náhrady. Její výši přiznanou soudem I. stupně však považovala za neadekvátní a domáhala se změny napadeného rozsudku na podkladě toho, že přiměřenou je částka 100.000 Kč s příslušenstvím, kterou žalobci proplácí, a ve zbývajícím rozsahu žádala žalobu zamítnout.

Pro určení výše zadostiučinění za nemajetkovou újmu nestanoví zákon žádná omezení co do minimální či maximální výše. Ze zákonného textu plyne pro soud požadavek přihlédnout k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo. Judikaturou byla formulována obecná kritéria, která by měl soud při určení přiměřenosti zadostiučinění vzít v úvahu. Ve shora zmíněném rozhodnutí Nejvyšší soud uvedl, že obdobná kritéria jako v případě vazebního držení mohou být obdobně uvažována i ve věcech nároků na náhradu nemajetkových újem způsobených rozhodnutími o zahájení trestního stíhání, jestliže takové trestní stíhání neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem. Těmito kritérii, které pravidelně mohou indikovat rozsah způsobené nemajetkové újmy, v případech zahájení trestního stíhání (řízení), které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, Nejvyšší soud ČR označil 1. povahu trestní věci, 2. délku trestního řízení, 3. následky způsobené trestním řízením v osobnostní sféře poškozené osoby. Současně Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí uvedl, že vedle toho je třeba podle § 31a odst. 2 zákona č. 82/1998 Sb. při stanovení formy a výše zadostiučinění přihlédnout k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo. Těmi budou zejména okolnosti vydání usnesení o zahájení trestního stíhání, projevující se například ve zjištění, že trestní stíhání bylo proti poškozenému zahájeno zjevně bezdůvodně nebo dokonce s cílem jej poškodit (v takovém případě bude poškozený zahájení

trestního stíhání vnímat obzvlášť úkorně). Budou jimi ale také okolnosti zahájení trestního stíhání předcházející, popřípadě trestní stíhání poškozeného provázející, vedoucí k závěru o podílu poškozeného na tom, že proti němu bylo trestní stíhání zahájeno, popřípadě, že proti němu bylo ve vedení trestního stíhání pokračováno, aniž by bylo lze uzavřít, že si trestní stíhání zavínil sám. V této souvislosti je třeba rovněž zohlednit důvody, pro které k zastavení trestního stíhání nebo zproštění obžaloby došlo. Přitom je třeba vycházet z toho, že forma a případná výše zadostičinění nesmí být v rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti, tj. její přiznání je nad rámec konstatování porušení práva namísto pouze tehdy, jestliže by se z hlediska obecné slušnosti poškozenému satisfakce skutečně mělo dostat.

Je třeba konstatovat, že soud I. stupně při rozhodování o uplatněném nároku se výše uvedenými hledisky řádně zabýval a v odůvodnění svého rozhodnutí se jim podrobně a pečlivě věnoval. Odvolací soud shledává posouzení zmíněných kritérií soudem I. stupně za částečně správné, což se promítlo do závěru o jiné výši zadostičinění za nemajetkovou újmu odvolacím soudem, než byla přiznána napadeným rozsudkem.

Z hlediska povahy trestní věci soud I. stupně důvodně uvedl, že žalobci byl kladen za vinu zvlášť závažný zločin těžkého ublížení na zdraví a hrozil mu vysoký trest odnětí svobody v délce 8 až 16 let. Intenzita zásahu nezákonným rozhodnutím do osobnostní integrity žalobce je z tohoto pohledu dle odvolacího soudu (shodně se soudem I. stupně) vysoká a promítla se významně do života žalobce, který byl v místě svého bydliště vystaven značnému společenskému odsudku, o to markantnějším, že žalobce žije v malé obci, pro kterou smrt poškozeného v trestním řízení a související obvinění žalobce bylo velkou a ojedinělou událostí, umocněnou dále tím, že osobou poškozenou na zdraví domnělým trestným činem byl blízký příbuzný žalobce (jeho strýc). Žalobce se v rámci trestního stíhání musel podrobit znaleckému zkoumání znalcem z odvětví psychiatrie, kdy již krátce po zahájení trestního stíhání byly znalcem u žalobce zjištěny úzkostné a paranoidní stavy vyvěrající ze situace, že žalobci hrozil velmi vysoký trest odnětí svobody.

Délku nezákonného trestního řízení soud I. stupně vyhodnotil v rozsahu 14 měsíců a 14 dnů jako nikoliv nepřiměřeně dlouhou s ohledem na povahu trestní věci a skutečnost, že byla rozhodována soudy obou stupňů a po vrácení věci odvolacím soudem Krajskému soudu v Brně, pobočka ve Zlíně, na základě jím vydaného druhého rozsudku pravomocně skončena. Přihlédl i k tomu, že k rychlosti řízení přispěl i žalobce, jenž, byť vinu od počátku odmítal, práci policie nemařil a se všemi orgány činnými v trestním řízení spolupracoval. Nicméně je potřebné uvést, že náhradu nemajetkové újmy za nepřiměřenou délku řízení z toho pohledu, jak byla soudem I. stupně hodnocena, žalobce správně vyčíslil samostatně částkou 20.000 Kč a v tomto rozsahu bylo řízení pro zpětvzetí žaloby zastaveno. Za významné pro posouzení intenzity zásahu do osobnostní sféry žalobce z hlediska délky trestního řízení považuje odvolací soud tu skutečnost, že po celou dobu trvání trestního řízení se žalobce potýkal s negativními projevy veřejnosti vůči své osobě v místě svého bydliště (výhrůžné a odsuzující SMS zprávy, anonymní lístek s výhrůžkou, společenské odsouzení v podobě nápisu na vratech), že trvající trestní řízení vedlo k útlumu jeho zakázek v rámci podnikání. Nelze přehlédnout také tu skutečnost, že zdravotní stav žalobce se s délkou trestního řízení nestabilizoval, naopak ze skutkových zjištění soudu I. stupně vyplynulo, že žalobce byl opakovaně vyšetřován pro zažívací potíže, poruchy spánku, depresivní stavy, přičemž

klinická vyšetření byla negativní a jeho potíže byly přičítány stresové situaci v souvislosti s trestním řízením. Žalobce pak sám byl postupem času smířen s tím, že bude odsouzen za čin, který nespáchal. Odvolací soud uzavírá, že intenzita újmy na straně žalobce s délkou trestního řízení neklesala a trvala po celou dobu trestního řízení.

Jedná-li se o následky způsobené trestním řízením v osobnostní sféře žalobce, zde soud I. stupně správně zohlednil, že trestní stíhání žalobce způsobilo zásah do jeho soukromého i profesního života, narušilo jeho rodinné a přátelské vztahy, jakož i vztahy se spoluobčany a dotklo se jeho zdravotního stavu. Intenzita zásahu do jednotlivých sfér života žalobce byla zvyšována tím, že žalobce žije v malé obci, což soud I. stupně přiléhavě zhodnotil v tom směru, že zde nelze uvažovat o anonymitě velkého města. Naopak v místě bydliště žalobce se lidé osobně znají, podstatnou roli hrají dlouholeté vazby a známosti, rodinné vazby a mimořádná událost zůstává dlouho v myslech obyvatel. K této otázce se pak odvolací soud vyjadřoval blíže i shora v rámci hodnocení povahy trestní věci. Správně soud I. stupně dovodil, že v souvislosti s trestním stíháním žalobce došlo k poškození jeho pověsti v očích veřejnosti, neboť žalobce byl částí obyvatelstva považován bez ohledu na presumpci neviny za „vraha“ a byl vystaven nepřátelským reakcím (shora zmíněné výhrůžné SMS zprávy, nápis na vratech, anonymní lístek s výhrůžkou, dále pak slovní ataky v restauraci). Trestní stíhání vedlo k narušení vztahů nejen se spoluobčany v obci, ale též přátelských vztahů žalobce, kdy část přátel se od něj odvrátila, i rodinných vztahů, neboť rodina poškozeného přestala s žalobcem (i jeho rodinou) komunikovat, žalobce začal mít v důsledku obvinění problémy v realizaci styku se synem a došlo k rozpadu jeho vztahu s přítelkyní. K posledně uvedenému však nutno zmínit, že se jednalo o vztah, který nelze hodnotit jako stálý či pevný, neboť žalobce s přítelkyní začal žít až po zahájení trestního stíhání od listopadu 2011 a nelze tedy mít za to, že by trestní stíhání žalobce zapříčinilo zánik jeho dlouhodobého a stabilního partnerského svazku. Negativně se trestní stíhání projevilo na zdravotním stavu žalobce (viz projevy popsáné shora) a potažmo i jeho matky a sestry, kdy současně je ovšem potřebné zmínit, že jeho zdravotní potíže nikterak významně nevybočovaly ze stavu, který lze zpravidla u osob zatížených zvýšeným stresem předpokládat. Odvolací soud tím nemíní v žádném případě újmu žalobce zlehčovat, pouze hodnotí míru intenzity zásahu do osobnostní sféry žalobce. V negativním smyslu se trestní stíhání dotklo též podnikání žalobce poškozením jeho dobré pověsti. Nutno však současně uvést, že újmu v majetkové sféře, která snad žalobci vznikla v důsledku ztráty zakázek a ukončení spolupráce s obchodními partnery, nelze kompenzovat poskytnutím zadostiučinění dle ust. § 31a zákona č. 82/1998 Sb., neboť by představovala ušlý zisk. Náhrady takové majetkové škody se však žalobce v přezkoumávané věci nedomáhal.

Ve vztahu k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo, soud I. stupně správně přihlédl k tomu, že žalobce byl při zahájení trestního stíhání krátce v době od 11. 7. 2011 od 6.00 hod. do 12. 7. 2011 do 15.00 hod. omezen na osobní svobodě. Dle odvolacího soudu nelze v této souvislosti ponechat stranou tu skutečnost, že žalobce vnímal velmi úkorně nevybíravé jednání příslušníků policie při samotném omezení osobní svobody, které lze označit přinejmenším jako neprofesionální. Význam mají i obavy žalobce z odsouzení, pokud by orgánům činným v trestním řízení nebyl nápomocen tím, že se snažil upozorňovat na nesrovnalosti, překládat i jiné verze události a tzv. pátrat na vlastní pěst.

Správně soud I. stupně uzavřel, že mezi nezákonným rozhodnutím o trestním stíhání žalobce a újmou, která nastala v osobnostní sféře žalobce, existuje příčinná souvislost. Žalovaná za ni odpovídá a je povinna žalobci za nemajetkovou újmu poskytnout přiměřené zadostiučinění.

Žalobce pocíťoval citelnou újmu i v souvislosti s medializací případu. Soudem I. stupně byly podrobně zmapovány informace podávané o trestní věci v tisku, televizi a na internetu. Ze skutkových zjištění soudu I. stupně se podává, že trestnímu stíhání žalobce byla ze strany médií, a to zejména regionálního významu, věnována pozornost po celou dobu trestního řízení. Žalované je třeba přisvědčit v tom, že rozhodnutí soudu I. stupně vykazuje v posouzení újmy žalobce, způsobené medializací případu, rozporuplnost, kdy na jedné straně soud I. stupně uvádí, že žalovaná nemohla nést za články odpovědnost, na straně druhé při určení výše zadostiučinění zohlednil i mediální kampaň, která přispěla k intenzitě zásahu do osobnostní sféry žalobce a nesouhlasil s žalovanou, že by neměla nést za takové články do určité míry odpovědnost.

Žalovaná v odvolání odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 7. 2012 sp. zn. 30 Cdo 4280/2011, ve kterém se Nejvyšší soud ČR zabýval otázkou medializace trestního stíhání ve vztahu k nároku na zadostiučinění za nemajetkovou újmu. Z něj se podává, že k tíži státu lze přičíst případné mediální vyjadřování orgánů činných v trestním řízení, kteréžto způsobem umocňujícím újmu obviněného (obžalovaného) komentují jeho domnělou trestnou činnost (např. rozsah či způsob provedení), či dokonce způsobem, který výslovně či nepřímou vede k porušení presumpce neviny. Na jiném místě svého rozhodnutí uvedl, že není-li však takových vyjádření či postupů ze strany orgánů činných v trestním řízení, a medializace případu je tak prostým důsledkem zásady veřejnosti trestního řízení a obecných veřejných poměrů případu, nelze přičítat státu k tíži, že princip presumpce neviny byl narušen sdělovacími prostředky, či dokonce že jimi byl narušen ve značné míře (např. sděleními, k nimž došlo v souzeném případě, že žalobkyně je „osvobozená, ne však nevinná“, „žena zabila svého manžela a tělo hodila do O.“ apod.). Zde totiž dochází k přetržení příčinné souvislosti mezi vedením trestního stíhání a skutečností, která újmu zakládá či zvyšuje. Obdobně se Nejvyšší soud ČR vyslovil také v rozhodnutí ze dne 26. 11. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3870/2012.

Odvolací soud má za to, že újmu žalobce související s medializací trestního stíhání, nelze v posuzované věci v rámci poskytnutí zadostiučinění zohlednit. Ze skutkových zjištění soudu I. stupně nelze dospět k závěru, že by se orgány činné v trestním řízení dopustily excesu spočívajícího v komentování trestné činnosti žalobce a porušily presumpci neviny žalobce. Za takové jednání nelze považovat sdělení státního zástupce v článku ze dne 20. 7. 2011 v regionální mutaci deníku Dnes pro Zlínský kraj či trestního soudce soudu prvního stupně v článku na serveru České noviny.cz, jež se konkrétně podle skutkových zjištění soudu I. stupně k případu vyjadřovali. Újmu žalobce v důsledku medializace případu nutno přičítat vlastní činnosti žurnalistů a jejich do jisté míry senzacechtivému pojetí, s nímž se informování veřejnosti o okolnostech případu zhodily.

Při zohlednění rozsahu nemajetkové újmy způsobené žalobci nezákonným rozhodnutím a její závažnosti s ohledem na konkrétní okolnosti případu a okolností,

za kterých k neoprávněnému zásahu do práv žalobce došlo, dospívá odvolací soud k závěru, že soudem I. stupně přiznaná částka zadostiučinění 2.500.000 Kč není těmito kritériím přiměřená, nýbrž výrazně nadhodnocena, a dostává se do rozporu s obecně sdílenou představou spravedlnosti. Na druhou stranu je potřebné uvést, že ani částka 100.000 Kč, v níž žalovaná nárok žalobce nezpochybňuje, není adekvátní.

Pokud žalovaná poukazovala v odvolání na rozhodnutí zdejšího odvolacího soudu ve věci sp. zn. 59 Co 232/2013, v níž bylo přiznáno zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou trestním stíháním v částce 10.000 Kč, nelze hovořit o skutkově obdobném případě. Z rozhodovací činnosti je odvolacímu soudu známo, že povaha trestné činnosti, jakož i následky, které trestní stíhání vyvolalo u poškozené osoby v dané věci, jsou v porovnání s přezkoumávanou věcí značně odlišné.

Odvolací soud je si vědom, že výše zadostiučinění není zákonem jakkoliv kvantifikována co do spodní či horní hranice. Pro její určení v posuzované věci neshledává jako nepřipadnou odvolací argumentaci žalované, která je založena na porovnání s orientační výší zadostiučinění za nezákonné zbavení osobní svobody, k níž se vyslovil Nejvyšší soud ČR v rozhodnutí ze dne 11. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010 (Rc 52/12). Nejvyšší soud ČR v předmětném rozhodnutí judikoval, že adekvátním odškodněním je v takovém případě částka v rozmezí 500 Kč až 1.500 Kč za jeden den trvání vazby, přičemž jako kritéria pro stanovení konkrétní formy a výše odškodnění formuloval (obdobně jako v rozhodnutí ze dne 27. 6. 2012 sp. zn. 30 Cdo 2813/2011 pro určení formy a výše přiměřeného zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným rozhodnutím) povahu trestní věci, celkovou délku omezení osobní svobody a následky v osobní sféře poškozené osoby.

Zásah do osobnostní sféry poškozené osoby způsobený nezákonným zbavením osobní svobody (uvalením a držením ve vazbě) má objektivně zpravidla intenzivnější a citelnější dopad na poškozenou osobu než zásah způsobený nezákonným trestním stíháním. Je to proto, že v případě vzetí do vazby dochází k bezprostřednímu přerušování všech vazeb poškozené osoby a držení ve vazbě vylučuje svobodný pohyb poškozené osoby, právo na její soukromí, na realizaci rodinného, profesního, společenského života včetně vyloučení pravidelného kontaktu s nejbližšími osobami. Z tohoto důvodu má odvolací soud za to, že přiměřené zadostiučinění žalobce by nemělo dosahovat horní hranice orientační výše odškodnění za nezákonné zbavení osobní svobody, tzn. částku 1.500 Kč za den trestního stíhání.

Není ovšem odpovídající rozsahu nemajetkové újmy v osobnostní sféře žalobce a okolnostem jeho nezákonného trestního stíhání jako nepřiměřeně nízká ani spodní hranice shora uvedeného rozpětí. V daném případě nutno zejména reflektovat tu okolnost, že trestní stíhání žalobce pocíťoval jako obzvlášť dehonestující vzhledem k tomu, že žije v obci s velmi malým počtem obyvatel, byl obviněn a posléze obžalován z ublížení na zdraví s následkem smrti, kterého se měl dopustit vůči svému blízkému příbuznému, žijícímu v téže obci, po celou dobu trestního řízení byla věnována ze strany obyvatel obce a médií jeho trestnímu stíhání pozornost, žalobce byl vystaven v místě bydliště, kde se obyvatelé navzájem osobně znají, společenskému odsudku, neboť byl považován bez ohledu na presumpci neviny za pachatele zvláště závažného trestného činu a z toho důvodu byl vystaven i výhrůžným atakům, trestní stíhání rozvrátilo vztahy žalobce a jeho rodiny s blízkým příbuzenstvím.

Žalobce projevům společenského odsouzení a pocitům zostuzení na rozdíl od osoby držené ve vazbě nebyl ušetřen, neboť v době trestního stíhání setrval v prostředí obce, v níž má bydliště. Odvolací soud vzhledem k těmto okolnostem považuje za přiměřené zadostiučinění ve výši poloviny orientačního rozpětí zadostiučinění za nezákonné zbavení osobní svobody, tj. v částce 1.000 Kč za jeden den trestního stíhání.

Trestní stíhání žalobce bylo vedeno od 11. 7. 2011 do 21. 9. 2012 (kdy nabyl zprošťující rozsudek ve výroku o vině právní moci), což je celkem 439 dnů. Výše zadostiučinění náležejícího žalobci tedy činí celkem částku 439.000 Kč. Jelikož žalovaná napadla výrok I. rozsudku soudu I. stupně v rozsahu částky 2.400.000 Kč s příslušenstvím, odvolací soud napadený výrok podle § 219 o. s. ř. jako věcně správný potvrdil pro částku 339.000 Kč s příslušenstvím z této částky (439.000 Kč minus odvoláním nenapadených 100.000 Kč) a ve zbývajícím rozsahu, tj. pro částku 2.061.000 Kč s příslušenstvím (2.400.000 Kč minus 339.000 Kč) žalobu podle § 220 odst. 1 písm. a) o. s. ř. změnil tak, že ji zamítl. Ohledně přiznaného příslušenství spočívajícího v zákonných úrocích z prodlení odvolací soud pro stručnost odkazuje na správné závěry soudu I. stupně.

O náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů bylo rozhodnuto podle § 224 odst. 1 ve spojení s § 142 odst. 3 o. s. ř., neboť výše plnění závisela na úvaze soudu. Žalobci byla na jejich náhradu přiznána částka 94.360 Kč, která představuje náklady právního zastoupení. Odvolací soud má za to, že pro určení tarifní hodnoty pro určení odměny advokáta nelze vycházet z částky 50.000 Kč, jak se toho domáhala žalovaná, neboť hodnotu uplatněného práva žalobce lze vyjádřit v penězích (§ 9 odst. 1 a contrario vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů /dále jen "advokátní tarif"). V daném případě je vyjádřením hodnoty výše přiznaného zadostiučinění, tedy částka 439.000 Kč. Sazba mimosmluvní odměny advokáta za jeden úkon právní služby z této tarifní hodnoty činí podle § 7 advokátního tarifu částku 10.060 Kč. Advokát žalobce učinil v řízení před soudem I. stupně celkem osm úkonů právní služby, a to převzetí a příprava zastoupení, podání žaloby, podání doručené soudu dne 6. 1. 2014, vyžádané soudem, účast u jednání dne 21. 10. 2014, podání doručené soudu dne 10. 11. 2014, reagující na výzvu k doplnění tvrzení a důkazů, účast u jednání dne 2. 12. 2014 a dne 13. 1. 2015, u obou v rozsahu přesahujícím 2 hodiny (§ 11 odst. 1 písm. a/, d/, g/ advokátního tarifu), celkem tedy za osm úkonů náleží částka 80.480 Kč. Ke každému úkonu právní služby náleží náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč za jeden úkon podle § 13 odst. 1, 3 advokátního tarifu, tj. celkem 2.400 Kč a dále k nákladům advokáta náleží cestovní výdaje v celkové výši 1.120 Kč za cesty k jednání u procesního soudu. Náklady žalobce v odvolacím řízení tvoří odměna advokáta ve výši 10.360 Kč za písemné vyjádření k odvolání (§ 11 odst. 1 písm. k/ advokátního tarifu) a náhrada hotových výdajů ve výši 300 Kč za tento úkon právní služby.

Lhůta k zaplacení náhrady nákladů řízení byla určena podle § 160 odst. 1 o. s. ř., platebním místem byl určen advokát žalobce podle § 149 odst. 1 o. s. ř.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí je přípustné dovolání do dvou měsíců od jeho doručení k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím Okresního soudu v Uherském Hradišti, jestliže rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené

rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Nesplní-li povinný dobrovolně povinnost uloženou tímto rozhodnutím, může se oprávněný domáhat splnění návrhem na výkon rozhodnutí nebo exekuci.

Krajský soud v Brně, pobočka ve Zlíně
dne 9. září 2015

Mgr. Dalibor Bruk v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Jarmila Julinová